

Рэзалюцыя беларускіх удзельнікаў міжнароднай канферэнцыі «Супрацьдзеянне экстрэмізму і правы чалавека»

Мінск, 4 чэрвеня 2019 г.

Мы, удзельнікі міжнароднай канферэнцыі «Супрацьдзеянне экстрэмізму і правы чалавека», выказваючы сваю прыхільнасць ідэям супрацьдзеяння ўсякага роду праявам экстрэмізму, прапагандзе вайны, варожасці і падбухторвання да гвалту і дыскрымінацыі па якіх бы то не было прыкметах, абмеркаваўшы дзеючае антыэкстрэмісцкае заканадаўства Беларусі і практыку яго прымянення ў кантэксце міжнародных стандартаў у галіне правоў чалавека адзначаем наступнае:

- дзеючае антыэкстрэмісцкае заканадаўства і практыка яго прымянення не ў поўнай меры адпавядае міжнародным стандартам у галіне абароны правоў чалавека, што часта прыводзіць да выпадкаў неправамернага прымянення антыэкстрэмісцкага заканадаўства ў дачыненні да грамадзян краіны, якія выказваюць сваё меркаванне па розных пытаннях грамадска-палітычнага жыцця дзяржавы і грамадства.

- У многіх выпадках прыцягнення грамадзян да адміністрацыйнай адказнасці за распаўсюд экстрэмісцкіх матэрыялаў было недапушчальным абмежаваннем свабоды выказвання меркаванняў якая не мае нічога агульнага з рэальнымі мэтамі барацьбы з праявамі экстрэмізму ў грамадстве.

- Правапрымяняльная практыка па арт. 130 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (распальванне расавай, нацыянальнай альбо іншай сацыяльнай варожасці або розні) таксама выклікае ў нас сур'ёзную занепакоенасць. Яна ўсё часцей робіцца інструментам барацьбы з іншадумствам.

- Змены ў Закон «Аб супрацьдзеянні экстрэмізму», прынятыя ў першым чытанні Палатай прадстаўнікоў, на нашу думку, могуць таксама прывесці да злоўжыванняў у гэтай галіне і парушэння правоў грамадзян на свабоднае выказванне меркаванняў.

У сувязі з гэтым мы заклікаем улады Беларусі:

- прывесці нацыянальнае заканадаўства ў адпаведнасць з міжнароднымі стандартамі ў мэтах недапушчэння адвольнага прымянення абмежаванняў права на свабоднае выказванне меркавання, у тым ліку перагледзець вызначэнне экстрэмізму ў нацыянальным заканадаўстве з мэтай ліквідацыі нявызначаных паняццяў і паняццяў, якія падлягаюць празмерна шырокаму тлумачэнню;

- расфармаваць экспертныя камісіі; пытанні прызначэння экспертызы і ацэнцы высноў экспертаў вырашаць у парадку, устаноўленым адпаведным працэсуальным кодэксам;

- прадугледзець асобны грамадзянскі працэсуальны парадак разгляду спраў аб прызнанні інфармацыйных матэрыялаў экстрэмісцкімі, які замацаваў бы шырокі спектр працэсуальных гарантый захавання правоў чалавека і асноўных свабод; змяніць працэс прызнання фарміраванняў экстрэмісцкімі, прадугледзеўшы магчымасць перагляду прынятага рашэння вышэйстаячым судом;

- сінхранізаваць мытнае заканадаўства і заканадаўства аб экстрэмізме;

- захаваць крымінальную адказнасць за арганізацыю і ўдзел у дзейнасці, а таксама фінансаванне дзейнасці толькі такіх фарміраванняў, чыя дзейнасць прызнана экстрэмісцкай і забаронена судом;

- у судовым грамадзянскім парадку пры наяўнасці падстаў прызнаваць экстрэмісцкай і забараняць дзейнасць любых фарміраванняў, незалежна ад факту іх рэгістрацыі;

- пры вызначэнні дапушчальнасці абмежаванняў свабоды выказвання меркавання кіравацца Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь (арт. 33, 34 Асноўнага Закона), а таксама міжнародна-прававымі абавязацельствамі Рэспублікі Беларусь (у першую чаргу — арт. 19 Міжнароднага пакта аб грамадзянскіх і палітычных правах, абавязацельстваў у рамках АБСЕ) з улікам іх трактоўкі Камітэтам ААН па правах чалавека і Еўрапейскім судом па правах чалавека (у адпаведнасці з арт. 8 Канстытуцыі Рэспубліка Беларусь прызнае прыярытэт агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права і забяспечвае адпаведнасць ім заканадаўства);

- не дапускаць на практыцы адвольнага абмежавання права на свабоднае выказванне меркавання пад лозунгам барацьбы з экстрэмізмам;

- пры разглядзе спраў аб прызнанні тых ці іншых матэрыялаў экстрэмісцкімі зыходзіць з Йоханнесбургскіх прынцыпаў нацыянальнай бяспекі, свабоды перакананняў і доступу да інфармацыі і разглядаць выказванне меркавання як экстрэмісцкі толькі ў тых выпадках, калі (а) дадзенае выказванне меркавання мае сваёй мэтай справакаваць немінучы гвалт, (б) яна нясе ў сабе магчымасць справакаваць гвалт; і (в) мае месца прамая і непасрэдная сувязь паміж дадзеным выразам меркавання і верагоднасцю праявы або праявай гвалту) і Кемдэнскіх Прынцыпаў, якія рэгулююць у прыватнасці падставы і межы абмежаванняў права на свабоду меркаванняў і іх выказвання;
- грунтавацца на Рабатцком плане дзеянняў па забароне прапаганды нацыянальнай, расавай або рэлігійнай нянавісці, якая прадстаўляе сабой падбухторванне да дыскрымінацыі, варожасці або гвалту;
- пры неабходнасці абмежаваць доступ да экстрэмісцкай прадукцыі анлайн прымяняць блакіроўку толькі ў якасці крайняй меры, з захаваннем працэсуальных правоў уладальнікаў інтэрнэт-рэсурсаў, уключаючы права на ўдзел у працэсе і магчымасць абскардзіць па сутнасці рашэнне аб прызнанні прадукцыі экстрэмісцкай;
- накіраваць запрашэнне на наведванне краіны з афіцыйным візітам Спецыяльнаму дакладчыку ААН па пытанні аб заахвочванні і абароне права на свабоду меркаванняў і іх свабоднае выказванне, а таксама спецыяльнага дакладчыка ААН па пытанні аб праве на свабоду мірных сходаў і асацыяцый;
- накіраваць запрашэнне на наведванне краіны з афіцыйным візітам Спецыяльнаму дакладчыку ААН па пытаннях заахвочвання і абароны правоў чалавека ва ўмовах барацьбы з тэрарызмам;
- у поўнай меры ажыццяўляць супрацоўніцтва ў рамках дагаворных органаў ААН, прымаць меры да імплементацыі ў нацыянальнае заканадаўства прынятых імі заключных заўваг па выніках разгляду перыядычных дакладаў Рэспублікі Беларусь;
- абагульніць практыку прымянення заканадаўства аб супрацьдзеянні экстрэмізму і прыняць пастанову Пленума Вярхоўнага Суда аб практыцы судовага разгляду дадзенай катэгорыі справаў;
- публікаваць судовыя рашэнні аб прызнанні наяўнасці (адсутнасці) ў інфармацыйнай прадукцыі прыкмет экстрэмізму.